

نمایشنامه نویسی: ساختار کنش

سام اسمایلی

مترجمان:

صادق رشیدی

پرستو جعفری

۱۳۹۲

سرشناسه:	اسمایلی، سام، ۱۹۳۱ - Smiley, Sam. م
عنوان و نام پدیدآور:	نمایش نامه نویسی: ساختار کنش، سام اسمایلی؛ مترجمان صادق رشیدی، پرستو جعفری.
مشخصات نشر:	تهران: افراز، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری:	۲۲۴ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۲۶-۰۵۴-۲
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	عنوان اصلی: Playwriting: the structure of action
موضوع:	نمایشنامه نویسی
شناسه ی افزوده:	رشیدی، صادق، ۱۳۵۹ - ، مترجم
شناسه ی افزوده:	جعفری، پرستو، ۱۳۵۸ - ، مترجم
رده بندی کنگره:	۱۳۹۲ ن ۸ ۵ الف / PN ۱۶۸۹
رده بندی دیویی:	۸۰۸/۲
شماره ی کتاب شناسی ملی:	۳۳۱۴۹۹۰

انتشارات افراز

ناشر برگزیده‌ی آثار و ادبیات نمایشی

دفتر مرکزی و فروش: خیابان فلسطین جنوبی، خیابان وحید نظری، بن‌بست افشار، پلاک ۱، واحد ۵

تلفن: ۶۶۴۰۱۵۸۵

مرکز پخش: ۶۶۹۷۷۱۶۶

وب‌سایت و فروشگاه اینترنتی: www.afrazbook.com

E-mail: info@afrazbook.com

نمایشنامه‌نویسی: ساختار کنش

سام اسماعیلی

مترجمان: صادق رشیدی، پرستو جعفری

نوبت چاپ: اول/۱۳۹۳

آرایش صفحات و طراحی جلد: یاسین محمدی / آتلیه افراز

لیتوگرافی / چاپ / صحافی: ترنج / تصویر / یکساف

شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۸۰۰ تومان

تمام حقوق این اثر برای انتشارات افراز محفوظ است.

هیچ بخشی از این کتاب، بدون اجازه‌ی مکتوب ناشر، قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی، از جمله،

چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیک، فیلم، نمایش و صدا نیست.

این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست

سخنی با خوانندگان	۷
-------------------------	---

فصل یکم: کار فردی یک نمایشنامه‌نویس

۱. نگارش نویسنده	۱۱
جستاری در زندگی	۱۱
نظریه‌هایی در باب هنر	۱۵
نمایشنامه به مثابه هنر زیبا	۲۰
امر طبیعی در مقابل امر مصنوع	۲۲
درباره‌ی موضوعات و منابع	۲۸
خلاقیت	۳۶
۲. فرایند نوشتن نمایشنامه	۴۰
آغاز	۴۱
سناریو (متن)	۴۹
پیش‌نویسی و بازنگری	۵۴
بازنویسی و اجرا	۶۰

فصل دوم: اصول درام

۱. ساختار	۶۶
ساختار کنش	۶۷
فرم‌های سستی	۷۰
داستان	۸۴
وحدت	۱۰۲
آماده‌سازی، تعلیق و غافل‌گیری	۱۱۰
اندازه و گستره	۱۱۸
شناسایی ساختارهای جدید	۱۲۱
۲. شخصیت	۱۳۵
شخصیت‌ها انسان‌ها نیستند	۱۳۵

۱۴۱	تضاد و تفاوت.....
۱۵۴	صفات حیاتی (سرنوشت‌ساز).....
۱۶۰	شخصیت محوری.....
۱۶۷	شخصیت‌ها در کنش.....
۱۷۱	۳. اندیشه.....
۱۷۱	به مکان برای اندیشه.....
۱۷۵	معنا.....
۱۸۴	چگونگی تجلی اندیشه در درام.....
۱۸۷	اندیشه در نمایشنامه‌های تعلیمی.....

فصل سوم: مسائل اجرا

۱۹۳	۱. مخاطبان زنده.....
۲۹۳	هویت مخاطب.....
۲۰۷	قراردادهای نمایشی.....
۲۱۵	مخاطبان معاصر.....
۲۲۱	۲. نمایشنامه‌ها و بازار.....
۲۲۱	کارکردهای یک ساختار.....

سخنی با خوانندگان

کتاب حاضر تحت عنوان ساختار کنش (اصول و فنون نمایشنامه‌نویسی) اثر سام اسمایلی، یکی از معتبرترین منابع و کتاب‌های آموزشی در حوزه‌ی درام‌نویسی است. این کتاب در قالب شرح اصول نظری درام و همچنین کاربرد نظریه، برای دانشجویان ادبیات نمایشی و علاقمندان به نمایشنامه‌نویسی بسیار مفید است. اسمایلی در این کتاب مهم‌ترین عناصر و مواد درام را در قالب نظریه و نام بردن از مثال‌ها و آثار متعدد به گونه‌ی کاربردی توضیح داده است. این کتاب البته در سال ۲۰۰۵ مجدداً تجدید چاپ شد که با تلخیص و تغییراتی همراه بوده است. مترجمان این اثر، با ملاحظه‌ی آخرین نسخه‌ی این کتاب، آن را ترجمه کرده‌اند. با توجه به اینکه سام اسمایلی مبادی و مبانی اصولی نمایشنامه‌نویسی را توضیح داده است، لذا تفاوت نسخه‌ی سال ۱۹۷۱ آن با نسخه‌ی سال ۲۰۰۵ تفاوت چندانی ندارد. از سویی ترجمه و انتشار این کتاب در ایران با تأخیر زیادی مواجه شد، با این وجود به دلیل اهمیت نظری و کاربردی این کتاب، سه فصل مهم و درعین حال بخش‌های کلیدی این کتاب را انتخاب نموده‌ایم که امیدواریم برای خوانندگان و محققان و دانشجویان ادبیات نمایشی و حوزه‌ی ادبیات و نقد مفید واقع شود. ما معتقدیم که بدون شناخت این اصول پایه‌ای و اصلی در حوزه‌ی نمایشنامه‌نویسی، سخن گفتن از راهبردهای جدید

نمایشنامه‌نویسی، دچار کاستی‌ها و خلأهایی خواهد بود. دگرگونی و دگردیسی نظریه‌های متعدد درام‌نویسی به واسطه‌ی تغییرات محتوایی و شکلی آثار معاصر و البته درام‌های پست‌مدرن صورت گرفته است. اما اگر مبانی کلاسیک و مدرن نمایشنامه‌نویسی و تحلیل برخی از مفاهیم بسیار کلیدی مانند کنش، ساختار، اندیشه و... مورد بررسی و شناخت عمیق قرار نگیرد، نمی‌توان در مورد بررسی نظریه‌های جدیدتر و کاربرد آن‌ها توفیقی به دست آورد. دست‌کم برای دانشجویان ادبیات نمایشی مقطع کارشناسی و همچنین کارشناسی ارشد آگاهی از این اصول و فنون امری واجب و مهم به‌شمار می‌رود. از سوی دیگر محققان و منتقدان حوزه‌ی ادبیات نمایشی و نیز مدرسان و اساتیدان نمایشنامه‌نویسی آگاه هستند که فرایند نوشتن نمایشنامه، مستلزم دانش نظری و تسلط بر اصول اولیه و مبانی درام‌نویسی است. این کتاب زمانی کاربرد مفیدتری خواهد داشت که خوانندگان آن در خلال مطالعه‌ی مباحث نظری، آثار نمایشنامه‌نویسان کلاسیک و مدرن را مطالعه نمایند. دست‌کم خواندن آثار مهمی که در این کتاب از آن‌ها نام برده شده‌اند، در تحلیل و فهم مطالب کتاب نقش مهمی خواهند داشت.

لازم است که توضیحي مختصر در باب چند مفهوم در این‌جا ارائه دهیم، در این کتاب، واژه‌ی درام همان‌تن نمایشی یا نمایشنامه است. لذا هر جا که ما درام را با همین لفظ به کار برده‌ایم مقصود نمایشنامه است، چنان‌که هدف این کتاب شرح اصول درام‌نویسی است. در بخش‌هایی هم که نویسنده در باب تئاتر و یا اجرا بحث می‌کند از واژه‌ی نمایش و یا تئاتر استفاده کرده‌ایم. همچنین واژه‌ی عمل را از کنش (Action) در معنای خاصی که در این کتاب از آن نام برده می‌شود جدا کرده‌ایم. به‌واقع کنش و بررسی ساختار آن در این کتاب اشاره به مفهومی فراتر و تأثیرگذارتر از عمل عادی دارد.

امروز با گذر سال‌ها از شکل‌گیری دانشکده‌های هنری و برقراری رشته‌های نمایشی در دانشگاه‌ها و نیز با وجود انتشار کتاب‌های متعدد در حوزه‌ی درام‌نویسی، جای تعجب دارد که دانشجویان ما و بعضاً معلمان

نمایشنامه‌نویسی، در کاربرد و بیان برخی از مفاهیم و مسائل پایه‌ای، دچار اشتباهاتی می‌شوند که بعضاً در دسرها و اغتشاشات نظری‌ای را به وجود می‌آورد. به عنوان مثال در اغلب موارد معادل زیرمتن را پاتکست در نظر می‌گیرند، در حالی که معادل دقیق زیرمتن که در این کتاب هم استفاده شده، ساب تکست (sub-text) است و نیز جای تعجب دارد که برخی از معلمان ما در دانشگاه‌ها برای تحلیل و نقد نمایشنامه، تمام مباحث خود را به کشف تم، موضوع و یا نوعی جریان تفسیر سلیقه‌ای معطوف می‌کنند. در حالی که این مباحث و مفاهیم هیچ کمکی به فهم متن و نیز نقد و تحلیل مبتنی بر نظریه نخواهند کرد. ما قائل به تحمیل نظریه به متن نیستیم، اما معتقدیم که مطالعه‌ی علمی یک متن نمایشی مستلزم دانش نظری و آگاهی از اصول و فنون نمایشنامه‌نویسی و نظریه‌ها و روش‌های نقد است. در غیر این صورت، همان نقد محفلی و سلیقه‌ای به جای نقد علمی و نظری به حیات خود ادامه خواهد داد، لذا بحث بر سر چستی تم و تلاش برای کشف و شهودهای معجزه‌آسا درباره‌ی مقصود و نیت نویسند، راه به جایی نمی‌برد، هر چند منکر نقد سنتی با رویکرد اخلاقی و فلسفی و گاه تاریخی و زندگی‌نامه‌ای نیستیم، اما بهترین روش، حرکت به موازات تحولات و دگرگونی آثار است، چرا که یکی از مهم‌ترین روش‌های تولید و شکل‌گیری نظریه، خوانش متن‌ها و آثار، به منظور استخراج شیوه‌های روایت و الگوهای تولید معنا بوده و هست که این سنت در ادبیات نمایشی پیش از این به ارسطو نیز برمی‌گردد.

امیدواریم که این ترجمه، برای خوانندگان و علاقمندان به نمایشنامه‌نویسی مفید واقع شود و ضعف‌های احتمالی این ترجمه را نیز بر ما ببخشایند. این اثر در چاپ بعدی به طور کامل و با اعمال تغییرات نسخه‌ی جدید، در اختیار مخاطبان قرار خواهد گرفت.

صادق رشیدی

تابستان ۱۳۹۲